

Supervisory, Public & Regulatory Affairs

Postbus 1800

1000 BV Amsterdam

CDR B.05.216

Datum

5 december 2024

Onderwerp

Inbreng consultatie - ontwerp klimaatplan 2025-2035

Pagina

1 van 4

INBRENG ING GROEP N.V. – ONTWERP KLIMAATPLAN 2025 - 2035

Amsterdam, 5 december 2024

ING wil vooroplopen in de versnelling van de transitie naar een economie met een lage CO2-uitstoot. Het terugbrengen van CO2-uitstoot, in lijn met de doelen en tijdslijnen zoals vastgelegd in het klimaatakkoord van Parijs, is belangrijk voor ons als bedrijf, voor onze klanten, de samenleving en het milieu. Het wordt steeds duidelijker dat de klimaatproblemen urgent zijn en er oplossingen op systeemniveau nodig zijn. Door middel van onze inbreng in deze consultatie hopen wij bij te dragen aan een effectieve uitvoering van het Klimaatplan 2025-2035 (het 'klimaatplan').

ING is zich zeer bewust van haar rol om bij te dragen aan een CO2-arme economie. Als grote, internationale systeembank spelen wij een belangrijke rol in het financieren van de daarvoor noodzakelijke transitie.

Het klimaatplan geeft een gedetailleerd overzicht van de klimaatdoelen die de overheid stelt om de maatschappij te verduurzamen. Het is daarbij wel van belang dat dergelijke doelen worden uitgewerkt in concrete maatregelen en dat de overheid duidelijke keuzes maakt ten aanzien van prioritering van maatregelen.

Het mandaat voor prioritering zal primair bij de overheid moeten liggen. Er zijn immers verschillende maatschappelijke belangen en budgettaire consequenties. Zodra keuzes en prioriteiten vastliggen en worden doorgevoerd, kunnen marktpartijen daar verdere concrete opvolging aan geven en acties ondernemen. Het stelt banken als ING in staat de benodigde maatregelen voor bedrijven en huishoudens mede te financieren. Wijzigingen in het beleid kunnen ertoe leiden dat noodzakelijke investeringen in duurzame oplossingen mogelijk worden uit- of afgesteld.

Of het de verduurzaming van de woningmarkt of het vergroenen van bedrijfsactiviteiten met een hoge uitstoot is, binnen de politiek vastgestelde kaders en rekening houdend met onze brede financiële verantwoordelijkheid zijn wij gemotiveerd om de maatschappij te helpen bij de verduurzaming. Graag verwijzen wij naar onze recente publicatie ([Reporting | ING](#)¹) waarin we een overzicht geven van de prioriteiten voor 12 door ING geselecteerde sectoren die materieel kunnen bijdragen aan het realiseren van de benodigde CO2-reductie. Voor iedere sector bestaan specifieke transitiepaden. In het klimaatakkoord van 2019 en opvolgende voortgangsreportages zijn voor Nederland bedrijven uit diverse sectoren geïdentificeerd waarmee de overheid maatwerkafspraken zal maken om -per individueel bedrijf- een passend transitiepad af te spreken. Wij merken op dat de voortgang van deze maatwerkafspraken achterblijft bij de verwachtingen, waarmee zowel de klimaatdoelen uit beeld dreigen te raken en ook de toekomstbestendigheid van de Nederlandse industrie gevaar loopt. Wij sporen de overheid dan ook aan hier prioriteit aan te geven.

Banken zoals ING hebben een belangrijke rol, maar de daadwerkelijke transitie vindt plaats in de reële economie. Dit vereist een gezamenlijke inspanning van overheden, bedrijven en huishoudens binnen een gemeenschappelijk kader.

Om de transitie daadkrachtig in te zetten en te versnellen, benoemen wij een aantal voorwaarden die volgens ons een noodzakelijk onderdeel zijn van effectief klimaatbeleid:

- Er is behoefte aan **duidelijke, op de meest actuele inzichten gebaseerde, Europese transitiepaden per sector** waarin wordt vastgesteld hoe netto nul uitstoot in 2050 bereikt kan worden en hoe de

---

¹ Zie link op die web pagina naar PDF document: 'Summary for policy makers (Dutch)'

Nederlandse economische activiteiten zich verhouden tot deze transitiepaden. Deze transitiepaden verschillen per sector, omdat elke sector haar specifieke uitdagingen en mogelijkheden kent. In een transitiepad worden tussentijdse ijkpunten gespecificeerd die een sector moet bereiken. Duidelijke transitiepaden gebaseerd op een per sector geharmoniseerde methodologie en criteria stellen de financiële sector in staat om de voortgang beter te meten en financieringsaanbod daaraan te koppelen.

- Deze sectorale transitiepaden worden **gekoppeld aan de economische activiteiten**. Hierdoor wordt duidelijk hoe sectoren bijdragen aan CO₂-reductie, zowel op regionaal als op nationaal niveau. Dit vergroot ook het inzicht in hoe verstrekte financieringen bijdragen aan de transitie richting netto nul uitstoot.
- Naast de vaststelling van sectorale EU-transitiepaden, zou een **maatstaf voor transitiefinanciering door de financiële sector** bijdragen aan transparantie. Deze maatstaf omvat specifieke financiële activa die weliswaar nog niet voldoen aan de EU Taxonomy, maar die wel gekoppeld zijn aan een geloofwaardig transitiepad. Het vergelijken van leningen en andere financiële producten die sectorale transitiepaden volgen, geeft een realistisch inzicht in de bijdrage die banken leveren aan het transitieproces.
- Wij sporen de overheid aan een effectieve beprijzing voor CO₂ uitstoot in te voeren. Deze is nodig om voor de maatschappij vereiste schaal private financiering te mobiliseren. Van belang hierbij is wel dat CO₂ uitstoot behorende bij producten en activiteiten die geleverd worden tussen landen en markten op de juiste wijze wordt beprijsd.
- De overheid kan op bepaalde terreinen een nog actievere rol spelen bij het **stimuleren van transitie en duurzame innovatie in Nederland**. Naast het effectief beprijsen van CO₂-emissies en grensoverschrijdende CO₂ belasting, valt hierbij te denken aan het vergroenen van de Nederlandse energiemix, waarbij het gebruik van fossiele energiebronnen verder afgebouwd wordt, ten gunste van koolstofvrije energiebronnen. De meeste aandacht zou moeten gaan naar (1) het uitbreiden en verzwaren van het elektriciteitsnetwerk; (2) het maximaliseren van wind- en zonne-energie door bijvoorbeeld het vereenvoudigen van vergunningverlening en financiering; en (3) overheidsinvesteringen en/of -garanties voor het ontwikkelen van nieuwe technologie voor bijvoorbeeld CO₂-afvang, hergebruik en opslag (CCUS), batterijen, groene waterstof (infrastructuur), kernenergie en alternatieve brandstoffen voor lucht- en scheepvaart.

In tegenstelling tot industriële sectoren, waarbij transitiepaden vooral vanuit internationaal (Europees) perspectief benaderd zullen moeten worden, is de **verduurzaming van de Nederlandse woningmarkt** een uitdaging waar het primaat bij de Nederlandse overheid ligt. Vandaar dat wij op deze sector nog specifiek de aandacht vestigen:

In de [Klimaat- en Energieverkenning \(KEV\) 2024](#) concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) dat Nederland niet op schema ligt met de verduurzaming van de gebouwde omgeving. De kans dat de per 2030 beoogde CO₂-reductie wordt gerealiseerd, wordt geschat op 20% op basis van vastgesteld, voorgenomen en geagendeerd beleid. De KEV leert dat een groot deel van de daling van CO₂-emissie in 2022 en 2023 niet het gevolg is van beleid, maar van hoge gasprijzen en zacht weer.

ING heeft met veel interesse kennisgenomen van het [Interdepartementaal Beleidsonderzoek \(IBO\) Klimaat](#), zoals in 2023 gepubliceerd. Het IBO concludeert wat betreft de verduurzaming van de gebouwde omgeving: “de huidige beleidsmix van subsidies, financiering, ondersteuning, normering en beprijzing is niet voldoende”. Het IBO staat ook stil bij het vrijwillige karakter van verduurzaming van de koopsector: “In de huursector en utiliteitsbouw wordt weliswaar gestart met een verplichte uitfasering van de slechtste energie labels, maar in de koopsector niet. Daarnaast speelt mogelijk ook de onzekerheid voor eigenaar-bewoners een rol. Zo is de ontwikkeling van energieprijzen en daarmee de terugverdientijd van verduurzamingsopties onzeker. Ook is voor veel bewoners en gebouweigenaren nog niet duidelijk of hun woning via een gebiedsgerichte aanpak wordt verduurzaamd of dat ze zelf aan de slag moeten.

Bovendien weten bewoners en gebouweigenaren niet altijd hoe zij de verduurzaming van hun woning moeten vormgeven.”

De herziene EPBD stelt vast dat alle lidstaten een eigen traject moeten introduceren om het gemiddelde energiegebruik van de woningvoorraad te verlagen. Het gaat om een vermindering van 16% in 2030 en 20 tot 22% in 2035, ten opzichte van 2020. Hierbij is afgesproken dat meer dan de helft van de afname bereikt wordt door de renovatie van de slechtst presterende woningen. ING sluit zich aan bij de analyse van het IBO dat er aanvullend beleid nodig is om deze ambitieuze doelen te halen. Onze zienswijze op zulk aanvullend beleid hebben wij hieronder uiteengezet. We volgen daarbij vijf categorieën die het IBO hanteert, gerangschikt op belangrijkheid:

Normeren - ING pleit voor normering van de verduurzaming van de koopsector. Net als in de huursector en utiliteitsbouw is er behoefte aan duidelijke duurzaamheidsnormen waaraan eigenaar-bewoners moeten voldoen. Op dit moment is het EPC-label daarvoor het meest geschikte instrument. Het is van belang dat eigenaar-bewoners worden geïnformeerd over het EPC-label waaraan zij per 2050 moeten voldoen, evenals over tussentijdse normen. Differentiatie in normen is nodig op basis van type woning, waarbij met name bouwjaar een relevante factor is. Verder is het aankoopmoment van een woning een natuurlijk moment om te verduurzamen, en leent dit moment zich daarom goed voor specifieke duurzaamheidsnormen.

ING pleit daarnaast voor een wettelijke plicht voor eigenaar-bewoners om een actueel EPC-label te verkrijgen. Zodat zowel op het niveau van de eigenaar-bewoner als op maatschappelijk niveau, er beter inzicht komt in de omvang van de verduurzamingsopgave.

Ondersteunen - Het verduurzamen van de woning kan een complex traject zijn, onder meer door de afstemming met diverse derde partijen (duurzaamheidsadviseur, bank, leveranciers, aannemer etc.). Gemeentelijke ondersteuning voor burgers met een lagere financiële gezondheid, is daarbij belangrijk. Ook de [propositie](#) die ING per 9 december lanceert adresseert de behoefte van eigenaar-bewoners aan een end-to-end oplossing die de hele waardeketen van verduurzaming van de woning beslaat. Verder is de verdere uitrol van warmtenetten belangrijk, voor wijken waar de individuele aanpak te complex en/of onvoldoende effectief is.

Beprijzen - De prijs van gas is bepalend voor de business case van verduurzaming. Uit onderzoek van [CE Delft](#) blijkt dat de aardgasprijs boven een bepaald niveau moet blijven om te zorgen dat benodigde verduurzamingsmaatregelen terugverdiend kunnen worden door de lagere energierekening. De hoogte van de energiebelasting op gas kan bepalend zijn voor de business case. Hierbij is overigens wel aandacht nodig voor mogelijk negatieve gevolgen voor eigenaar-bewoners met een lagere financiële weerbaarheid.

Subsidies - Subsidies zijn een belangrijk instrument om specifiek duurzaam gedrag te stimuleren bij eigenaar-bewoners. Daarnaast helpen subsidies in algemene zin bij het aantrekkelijk maken van de business case van verduurzaming. Het is van belang om de informatievoorziening over subsidies te verbeteren en het proces van bewijsvoering te vereenvoudigen, om de benutting te vergroten.

Financieren - Het overgrote deel van de huiseigenaren (~95%) kan verduurzaming financieren via spaargeld, de hypotheek of het Warmtefonds, zo bleek uit [DNB-onderzoek](#). Om te zorgen dat eigenaar-bewoners de financiële ruimte daadwerkelijk gebruiken, zijn de voorgaande vier onderdelen van de beleidsmix nodig.